

Midwest Inter. Library
5721 Cottage Grove Ave.
Chicago, Ill. 60637

SANDARA

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 40 CENTS

RUGSĖJIS 10 - SEPTEMBER 10, 1979

NR. 14.

Kalbės iš okupanto ištrūkės

ROMAS GIEDRA

SPALIO 13 - 14 D.D., AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESE, CLEVELANDE

Lietuvos disidentas ROMAS GIEDRA su žmona Lidija Chicagoje su ALTOS darbuotojais. Iš kairės: dr. Leonas Kriaučeliūnas, kun. Adolfas Stašys, Lidija ir Romas Giedros, kun. dr. Juozas Prunskis, Teodoras Blinstrubas. (Gedimino Janulos nuotrauka)

Ištrūkės iš okupantų kalėjimų ir prieš kelis mėnesius pasiekęs JAV ROMAS GIEDRA dalyvaus Amerikos Lietuvių Kongrese, Clevelande, ir papasakos apie savo išgyvenimus bei apie dabartinę padėtį Lietuvoje. Jis 1962 m. dar būdamas jaunas gimnazistas, su savo draugais bandė lėktuvu pabėgti į Švediją, tačiau neįstengė lėktuvu užvesti ir tada automobiliu mėgino pasprukti į Lenkiją. Buvo sulaikyti prie sienos ir visi areštuoti. Romas, kaip nepilnametis, gavo mažesnę bausmę, o trims kitiems skyrė po 12 metų kalėjimo. Kaip nepilnametis išleistas anksčiau. Jis tęsė studijas ir Klaipėdoje baigė politechnikos mokyklą.

BRUOŽAI

● PASAULINĖ SPAUDA vos prabėgusis paminėjo 40 metines pasaulinio karo, kuris stipriai sukrėtė visą pasaulį ir gerokai pakeitė jo veidą. Milijonai žmonių žuvo, milijonai liko invalidais, milijonai pasiliko ligi šiai dienai vargū ir kančioms. Šion nelaimėn pasaulį pastūmė du XX amžiaus hunai-Hitleris su Stalinu, kurių jau nebėra gyvųjų tarpe, nes vienas jų gyvenimą baigė savižudybe antras mirė, greičiausiai, natūralia mirtimi. Tačiau jų darbai bylos kartų kartoms žiaurumas ir skriaudas žmonijai.

Tų dviejų suokalbinių draugystė buvo nenatūrali ir trumpa. Hitleris palyginti greitai susidorojęs beveik su visa Europa, atsiskuko į rytus ir triuškinanti smūgi sudavė savo sąjungininkui Stalinui, kuris greitai laiku atsidūrė beviltiškoje padėtyje. Vakarai, matydami greitą komunistų galą, savo masine pagalba išgelbėjo Staliną iš jam grėsusios prazūties. Toli mesnėje įvykių eigoje prieita prie tragiskų Jaltos konferencijos pasėkų visai rytų ir centro Europai. Trečiasis Reichas buvo bendromis jėgomis sugriautas, o ant jų griuvėsių iškilo komunistinės Rusijos imperializmas, gresiantis visam pasauliui, įskaitant ir JAV, kurios visą laiką ūkiniai sovietinę mešką teberiamia. ● KŪBOJE KONFERUOJA 88 taip vadinamo trečiojo pasaulio arba, kitaip sakant, save laiką neutraliais rytų ir va-

Fidel Castro susirūpinęs klausosi maršalo Tito kalbos.

karų politikos atžvilgiu, aukšto rango valstybininkai. Nors Kuba yra tapusi raudonosios Rusijos imperijos satelitu, gyvenančiu vien iš savo globėjo donacijų, ir tapusi sovietinio imperializmo įrankiu, laiko save taip pat ... neutralia. Todėl Havanoje, vadovaujant F. Castro, ir vyksta ši konferencija, kurios tikslas - patraukti, kiek tai įmanoma, neutraliųjų tarpe simpatikų sovietams. Konferencijoje,

kur dalyvauja ir Jugoslavijos diktatorius Tito, ilgus metus laviuoją tarp tų dviejų galingų blokų, F. Castro pastangoms nepritaria.

● Atlante, prie Airijos krantų iš pasaulių airių teroristų buvo savo privačioje jachtoje nužudytas lordas R. Mountbattenas, Anglijos karalienės dėdė, iš žymiausių britų karo vadų, visuotiniai mylimas ir gerbiamas asmuo. Laidotuvių iškilmėse dalyvavo ir gedulingas pamaldas atlaikė anglikonų bažnyčios galva, Canterbury arkivyskupas. Laidotuvsė be karališkos šeimos narių, dalyvavo Švedijos karalius Gustavas, Luxemburgo kunigaikštis, Londone gyveną buvę Italijos, Bulgarijos ir Rumunijos karaliai, didelis būrys vietos ir užsienio didikų. Pasibaigus gedulingoms iškilmėms, karstas su palaikais buvo nugabentas į Broadlands, kur dalyvaujant karalienei Elzbietai ir karališkosios šeimos nariams, įvyko privažios laidotuves.

● Lydimas stiprios apsaugos, į Haifą atvyko Egipto prezidentas Anwar Sadatas. Čia jis turėjo eilę pasikalbėjimų su Izraelio ministru pirmininku Menachem Beginu. Pasielkta eilė susitarimų, išplaukiančių iš pasirašytos taikos sutarties. Tačiau nieko neatsiiekta palestiniečių reikalais, taip pat dėl Jordano žemių ateities. Atidėliojimas klausimo neišsprendžia ir kliudo pašalinti Viduriniuose Rytuose tebevykstančią įtampą.

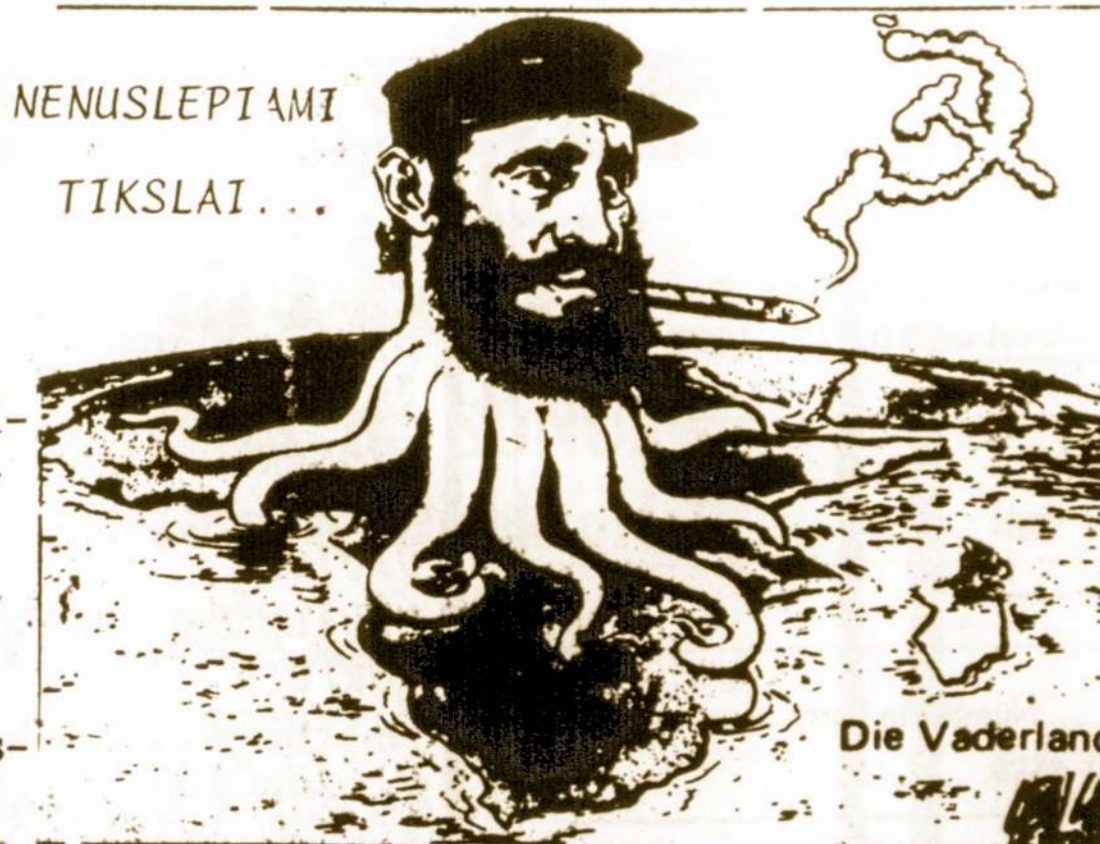
● JAV viceprezidentas WALTER MONDALE su oficialia misija vizitavo komunistinę Kiniją. Susitikęs su eile šio krašto vadovaujamausių asmenų, pirmoje eilėje su amerikiečiams gerai pažįstamu vicepremjuru Den Xiaopingu, kuris šių metų pradžioje lankėsi JAV. Viceprezidentas W. Mondale savo kalbose pabrėžė, stipriau negu bet kuris amerikiečių valdžios atstovų, JAV ryžta remti Kinijos pastangas keliant ekonominį krašto pajėgumą. Vienoje kalboje jis pareiškė: "Jei kuri nors valstybė kenktų Kinijos vystymuisi, susilauktų mano krašto pasipriešinimo". Viceprezidentas pasirašė kelias ekonomines pagalbos ir kultūrinio bendradarbiavimo sutartis. Taip pat pranešė kiniečiams, jog prezidentas J. Carter prašys kongreso prekyboje su Kinija taikyti didžiausio palankumo principą.

● JAV žvalgybos duomenimis, KŪBOJE atsirado kelių tūkstančių dydžio sovietų karinis dalinys. Speliojama ką tai turėtų reikšti. Vieni mano, kad jie turi pakeisti į užsienius metamus Kūbos dalinius. Kit i vėl spėja, kad sovietiniai "specialistai" vadovaus Kūbos vykdomai sovietinei ekspansijai į centro ir pietų Amerikos kraštus, pirmiausia į Nikaragua, kur po revoliucijos pasidarė bolševikams palankios sąlygos.

Pažymėtina, kad sovietų ir jų satelitų gruonios pastangos nesukelia radikališkojo elemento protestų, kaip kad buvo JAV, ginant savo sąjungininkų Pietų Vietnamą, kuri buvo užpuolęs Šiaurės Vietnamas.

NENUSLEPIAMI

TIKSLAI...

● Maskvoje šiuo metu vyksta TARP - TAUTINĖ KNYGŲ PARODA, dalyvaujant 75-ioms valstybėms iš viso pasaulio. Laisvasis pasaulis dar syki turėjo progos įsitikinti, kaip praktiškai veikia šio keisto ir daug kam nepažįstamo krašto konstitucija ir kokia didelė čia yra cenzūros galia, nustelbianti propagandos reklamuojamas spaudos ir žodžio laisvės. Komunistinė cenzūra sulaukė per 40 knygų, daugiausiai išleistų JAV, jų tarpe tokių autorių, kaip prof. A. Sacharovas, A. Solzenicinas, Svetlana Aļeliujeva, M. Begin ir kt. Parodą atidarė pats "didysis vadas" Leonidas Brežnevas, kaip pajaukai išsireiškęs, jog anot I. Lenino, knyga sovietų Rusijoje yra mylima ir vertinama". Parodoje išstatyta apie 100.000 leidinių įvairiomis kalbomis.

● BRIUSELYJE suruoštame simpoziume strateginiais ir politiniais klausimais dalyvavo buvęs steito sekretorius Henry Kissingeris ir buvęs NATO pajėgų vadas gen. Alexander Haig. Abu kalbėtojai gana pesimistiškai išsireiškė apie NATO ateitį. H. Kissingeris nuomone, NATO nenaudai veikia karinių jėgų pusiausvyros praradimas, ekonomine krizė ir energetikos trūkumai. Gen. A. Haig kėlė reikalą didinti gynybos fondus.

AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

IX AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESO

DARBOTVARKĖ

SPALIO 13 d., šeštadienį:
8:00 - 10:00 v. ryto Registracija

10.00 v. ryto: Kongreso atidarymas. Darbo prezidiumo kvietimas. Invokacija. Himnai, Mirusių Tarybos narių pagerbimas, Sveikinimai. Amerikos Lietuvių Tarybos Pirmininko pranešimas. Paskaita "Helsinki - Belgradas - Madridas". Diskusijos pranešimo paskaitos ribose.

12:30 - 2:00 v. p.p. Priešpiečiai

2:00 v. p.p.: Popietinė sesija. Paskaita "Lietuvos laisvės viltys šių laikų tarybinėje raidoje". Paskaita "Jaunesnioji karta Lietuvos laisvinimo darbe". Diskusijos - paklausimai paskaitų ribose.

4:30 v. p.p. Sesija užbaigiama

7:00 v.v. kokteiliai

8:00 v.v. Iškilminga Kongreso vakarienė. (Banketo bilietai užsakomi iš ansto skambinant Kaziui Karaliui (216) 229-2415 arba Onai Jokubaitienei (216) 481-7161 Clevelande arba kreipiantis į ALT-os centrą (312) 778 - 6900. Bilietų kaina \$ 15 asmeniui.

SPALIO 14 d. Sekmadienį:
9:00 - 11:30 v. ryto Kongreso komisijų posėdžiai.

11:00 v. Iškilmingos Kongreso mišios katedroje.

2:30 v. p.p. Baigiamasis Kongreso posėdis. Paskaita "Žvilgsnis į okupuotą Lietuvą". Diskusijos - paklausimai paskaitos ribose.

3:30 v. p.p. Komisijų pranešimai: Mandatų, rezoliucijų. Kongreso užbaigimas.

Sekandiamie pusl.yra daugiau informacijų: kortelė kambarių rezervacijai viešbutyje ir kt.
ALT Chicago's sk. organizuoja į kongresą autobusus. Teirautis 2606 W. 63rd St., telef. 778 - 6900.

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ!

SANDARA THE LEAGUE LITHUANIAN NEWSPAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July, by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC. Second class postage paid at Chicago, Illinois Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE: 840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: In The United States per year \$7.00 In Foreign Countries per year \$7.00 UŽSAKYMŲ KAINA: Suvienytose Valstybėse metams \$7.00 Užsienyje metams \$7.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

SANDAROS REDAKCIJA Redaktorius: G.J. Lazauskas Redaktorius pavaduotojai: P. Bružas, E. Boreiša, Ign. Andrašiūnas Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė, B. Brazdžionis... SANDAROS ADMINISTRACIJA Administratorė: Edita Rimkienė Ekspeditorius: Stasys Daas

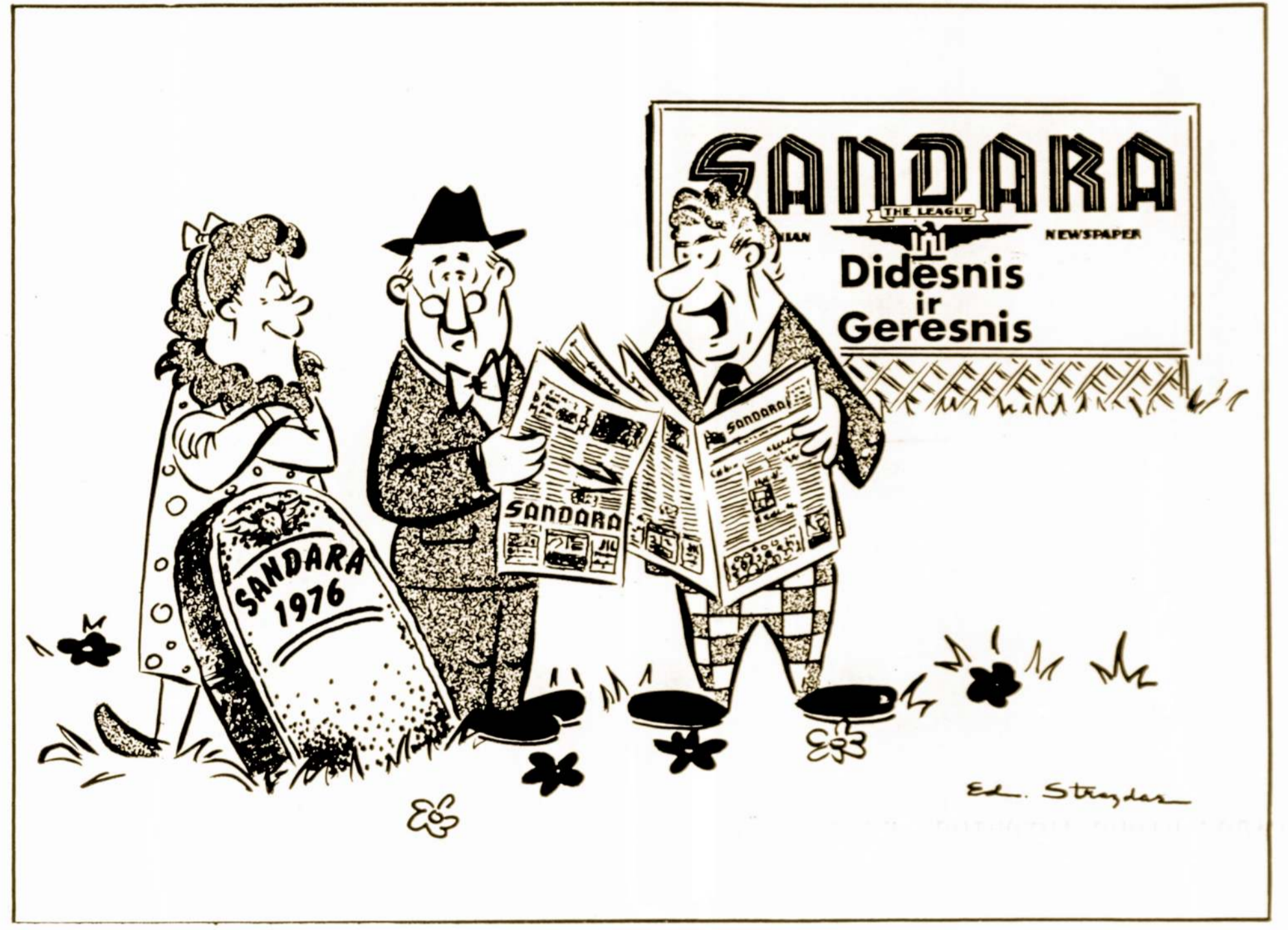
SANDAROS BENDRADARBAI Dr. Alg. Budreckis, Alg. Budreckas, Jonas Bernotas, Vladas Bajerčius, Bronius Bajerčius, Aleksandras Chaplikas, Povilas P. Dargis, Alena Devenienė, Pearl Jasis, Ona Jonkienė, Alfonsas Giedraitis, Zigmas Gura, K. Baltuko-nis, J. Krasinskas, Teodora Kuzienė, adv. Charles Kal, Jonas Kutra, M. Mackevičius, Vyt. Mačys, L. Obolėnas, P. Petrušaitis, Juozas Ruokis, Juozas Skejvytis, A. Suškauskas, Vyt. Širvydas, P. Šulcas, M. Tamulėnas, P. Turūta, Ar-jas Vitkauskas, Jurgis Žilinskas, Vikt. Motušis, St. Paulauskas ir kt.

BOSTONO Padangėje

MAIKIO SU TĖVU PASIKA LBĖJIMAS

MAIKIS: Tėvai, kas darosi? Juk ir tu girdėjai, kaip ta boba 1976 metais sakė, jog Sandara tuoj pat numirs... O dabar, žiūrėk, Sandara gyvuoja geriau ir už tuš laikraščius... TĖVAS: Sūneli, ar aš tau nesakiau, kad neklausyk bobų pletkų. Juk Sandara turi daug susipratusių rėmėjų - aukotojų, o Sandaros štabe dirba idealistai talkininkai.

MAIKIS: Ar nereikėtų šiais sunkiais spaudai laikais kokį Fondą ar vaju Sandarai sudaryti? TĖVAS: Taip sūneli, būtinai reikia savo spaudą paremti. Aš irgi prisidėsiu, kaip ir kiti bostoniečiai. Juk spauda yra didelis ginklas kovojant už Lietuvos reikalus ir palaikant lietuvių. Juk ir Napoleonas pasakė: "Vienas laikraštis, turis daug skaitytojų, reiškia tiek pat, kiek du korpūsai armijos".

- Alta prisidėjo, kad išsivijos lietuvių kultūrinio darbo ugdymui JAV-se būtų sudaryta Lietuvių Bendruomenė. Alta suorganizavo Bendrą Amerikiečių Pabaltiečių Komitetą Washingtone. Komitetas palaiko ryšius su Baltaisiais Rūmais, Kongreso narius, Valstybės departamentu ir kitomis įstaigomis, gindamas Baltijos Valstybių reikalus. Alta gausenėmis lėšomis prisideda prie šio komiteto veiklos finansavimu. Altos centrinė įstaiga Chicagoje per metus išsiunčia apie 11.000 laišku ir kitų pašto siuntų palaikant ryšį su JAV valdžios žmonėmis, įvairiomis institucijomis, teikdama visiems informacijas apie Lietuvą ir lietuvius. Alta leidžia informacijos biuletinius spaudai ir radijui. Alta pravedė konkursus: geriau pasireiškusiems ginant Lietuvos reikalus kitataučių spaudoje ir konkursą lietuvių radijo valandėlėms už geresnę patriotinę, meninę, religinę programą ir interview. Konkurso premijoms buvo skirta po 1000 dolerių. Alta 1945-1965 m. New Yorke išlaikė informacijos centrą, savo lėšomis yra parėmusi steigiamą Balfą, Europos nublokštus tremtinius, diplomatinę tarnybą, Tremtinių globos komitetą, genocido studijas Yale universitete, Lietuvos bylos dokumentaciją, žurnalą Lituanus, Lietuvos Rytų problemoms tirti komisijos darbus, Lietuvių sportininkų kelionę į Pietų Ameriką ir Australiją, Lietuvių Paviljoną tarptautinėje parodoje, davė paramos Pavergtų tautų komitetui, finansavo genocido parodos paruošimą, skyrė lėšų jaunimo manifestacijoms, Antikolonialinei lygai, skyrė lėšų Pabaltiečių studijų savaitei, Lojolos univ. studijoms apie bolševizmą, parėmė tautosakininko J. Būgos dainų rinkimą ir skyrė lėšų daugeliui kitų darbų Lietuvos ir mūsų tautos reikalui. Alta išleido, suteikė finansinę paramą kitų leidžiamoms knygoms ar Altos žmonės paruošė šiuos leidinius: T.G. Chase „The story of Lithuania“, C. Jurgėlos „Lithuanian History“, „Freedom for Lithuania“, „Presenting Lithuania“, L. Simučio „Amerikos Lietuvių Taryba“, kun. J. Prunskio „Lithuania“ (trys laidos, 75,000 egz.), kun. J. Prunskio „Lithuania's Jews and the Holocaust“, kun. J. Prunskio „Lietuva bolševikų okupacijoje“, prof. J. Ereto „Forgotten Balts“, išleistas kelių Amerikos Lietuvių Kongresų darbų knygos. SANTYKIAI SU KITAIŠ VEIKSNIAIS Amerikos Lietuvių Taryba palaiko artimus ryšius su Lietuvos atstovybėmis ir konsulatais. Vlīkui padėjo įsikurti JAV-se ir su juo artimai bendradarbiauja. Alta pastoviai finansavo Vlīko darbus 1945-1975 m., iš viso suteikdama 344,616 dol. paramos, kol Vlīkas įsisteigė savą Tautos fondą. Lietuvių Bendruomenė plačiai veikia mūsų išsivijos kultūrinėje srityje. Paskutiniu laikotarpiu, jai daugiau plečiant ir politinę veiklą, stengiamasi išsiaiškinti, kad ši veikla būtų suderinta ir vieninga, skiriant tarpusavio ryšinius ir šaukiant metines konferencijas. Išsivijos lietuviai yskupai dalyvauja Altos seimuose, suvažiavimuose, reikšdami pritarimą Altos veiklai.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA K V I E Č I A

Amerikos Lietuvių Taryba, 1979 m. Spalio 12 - 14 d.d. šaukia Clevelande, Hollenden House viešbutyje, 610 Superior Avenue, 39 -tajį Amerikos Lietuvių Tarybos metinį suvažiavimą ir DEVINTĄJĮ AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESĄ.

Amerikos Lietuvių Tarybos metinis suvažiavimas prasidės 9 val. ryto, spalio 12 d., penktadienį. Registracijos pradžia 8:30 val. ryto.

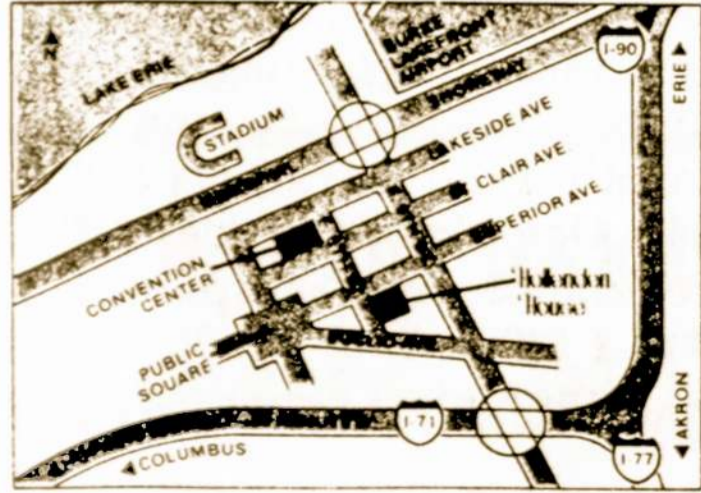
Suvažiavimo vakare, nuo 7 val. vakaro ligi 10 val. vakaro bus Amerikos Lietuvių Tarybos narių, skyrių, organizacijų atstovų bei svečių priėmimas.

Spalių 13-14 dienomis, šeštadienį ir sekmadienį šaukiamas Devintasis Amerikos Lietuvių Kongresas. Kongreso atstovų ir svečių registracija prasideda 8 val. ryto šeštadienį. Iškilmingas kongreso banketas įvyks tą pačią dieną 8 v. v. Banketo bilietai užsakomi iš anksto skambinant Kaziu Karaliui (216) 229-2419 ar Onai Jokubaitienei (216) 481-7161 Clevelande arba kreipiantis į ALTos centrą (312) 778 - 6900. Banketo bilietų kaina \$15.00 asmeniui.

Amerikos Lietuvių Taryba nuoširdžiai visus kviečia suvažiavime, priėmime, kongrese ir bankete dalyvauti, paremiant Kongresą ne tik moraliai, bet ir medžiaginiai, kad galėtume stipriai ir efektingai pakelti savo vienigą balsą už laisvos ir nepriklausomos Lietuvos atstatymą.

Prašoma nedelsiant išrinkti atstovus į kongresą ir pranešti raštu ALTos centrui, 2606 West 63 rd. street, Chicago Ill. 60629, nurodant atstovų skaičių ir adresus.

- 1. Kongrse dalyvauja visi ALTos Valdybos ir Tarybos nariai su balsavimo teise. 2. Centrinės, bendrinės organizacijos siunčia po 6 atstovus. 3. Amerikos Lietuvių tarybos skyriai bei organizacijos bendrieji komitetai atskirose vietovėse siunčia po šešis atstovus. 4. Vietinės draugijos, klubai, kuopos bei jų skyriai siunčia po 1 atstovą nuo kiekvienų 10 narių. 5. Laikraščių redakcijos ir lietuvių radijo programos siunčia po 3 atstovus. Kongrese dalyvauti kviečiami ir svečiai, visa patriotinė lietuvių visuomenė.

KETURI AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS VEIKLOS DEŠIMTMEČIAI

JSIKŪRIMAS IR TIKSLAI

Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, Amerikos lietuvių politinės ir ideologinės grupės, besirūpindamos Lietuvos išlaisvinimu, ėmėsi telkti visas išsivijos jėgas. Jau 1940 m. rugpjūčio 9 d. sudaryta Lietuvai Gelbėti Taryba, kuri 1941 m. gegužės 15 d. pavadinta Amerikos Lietuvių Taryba.

- Savo tikslu Amerikos Lietuvių Taryba į savo įstatus įrašė: 1. Jungti visas Amerikos lietuvių demokratines jėgas bendram darbui; remti, palaikyti ir skleisti pagrindinius demokratybės dėsnius lietuvių tarpe, palaikyti visų tautų — didelių ir mažų — lygias teises į laisvą ir nepriklausomą valstybinį gyvenimą, kovoti už pagrindines žmogaus asmens teises. 2. Skatinti Amerikos lietuvius remti JAV pastangas, siekiant pastovios taikos, pagrįstos teisingumo, demokratybės ir laisvės pagrindais. 3. Kovoti dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo jos istoriškai etnografinėse sienose su reikalingais geografiniais ir etnografiniais korektyvais; dėti visas pastangas, kad būtų sustabdytas lietuvių tautos naikinimas, trėmimai, rusifikacija; siekti, kad būtų grąžinti iš vergų stovyklų ištremtieji ir kalinamieji. 4. Teikti pagalbą Lietuvos žmonėms jų kovoje dėl laisvės ir globoti pabėgusius nuo priespaudos ar ištremtus jos piliečius. 5. Skleisti visuomenėje teisingą informaciją apie Lietuvą ir ginti ją nuo okupantų ir priešų prasimanymų bei šmeižtų. 6. Kooperuoti su Lietuvos Respublikos įstaigomis ir Lietuvos piliečių susibūrimais, kurių tikslai atitinka ALT tikslus.

Amerikos Lietuvių Tarybos darbai ir laimėjimai

- Alta įstengė skirtingas ideologines, politines lietuvių grupes sujungti darniam bendram Lietuvos laisvinimo darbui. Alta užmezgė lietuvių gyvensnius ryšius su Baltaisiais Rūmais, Altos delegacijos lankėsi pas prezidentus: Rooseveltą, Trumaną, Eisenhowerį, Kennedy, Johnsoną, Fordą. Išvystyti tamprūs ryšiai su Valstybės departamentu ir Atstovų Rūmų bei Senato nariais. Alta pasirūpino, kad po II Pasaulinio karo pabėgėliai iš Lietuvos prievarta nebuvo grąžinti į okupantų kontroliuojamas sritis ir daug dirbo, kad būtų priimtas specialus įstatymas, plačiau atidaręs duris naujiems lietuvių emigrantams į JAV. Alta ėmėsi iniciatyvos (1943.IX.23 Pittsburghe) sukurti Bendrą Amerikos Lietuvių Šalpos fondą išblokštiems iš tėvynės, ištremtiems Sibire ir kitiems vargstantiems lietuviams šelpti. Daug pasidarbavo, kad JAV nepripažintų Lietuvos inkorporacijos ir paliktų veikti laisvos Lietuvos atstovybę ir konsulatą. Altos pastangomis Amerikos Balse išgauta nuolatinės informacijos transliacijos į Lietuvą. Alta išrūpino, kad JAV Atstovų Rūmuose ir Senate būtų įvesti Lietuvos nepriklausomybės minėjimai Vasario 16 d. proga ir Didžiųjų Trėmimų minėjimai birželio mėnesį. Kasmet rūpinasi šių minėjimų organizavimu. Minėjimuose pasakytos Lietuvos laisvę ginančių kongresmanų ir senatorių kalbos spausdinamos „Congressional Record“ ir išsiuntinėjamos užsienio atstovybėms, bibliotekoms ir kt. Altai pavyko pasiekti, kad 1953 m. buvo sudarytas JAV Atstovų Rūmų komitetas (Committee to Investigate Communist Aggression), vadovaujamas kongr. Kersteno, kuris apklausinėjęs daugybę liudininkų, ištyręs tarptautines sutartis ir dokumentus, rado, kad Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių okupacija buvo įvykdyta prievarta, laužiant tarptautines sutartis ir tarptautines teisės nuostatas. Tyrimų rezultatai JAV vyriausybės buvo išleisti specialiais leidiniais. Altai padėjo kai kuriems asmenims iš už geležinės uždangos, kaip pvz. Simui Kudirkai, pasiekti JAV ir čia įsikurti. Altos pirm. dr. K. Bobelis, kaip JAV delegacijos patarėjas, dalyvavo Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijoje Belgre ir prisidėjo, kad ten buvo iškeltas Lietuvos reikalas. Altos nariai reikalui esant gina Lietuvos reikalus televizijoje, radijo programose, amerikiečių ir kitoje spaudoje, tuo tikslu skaito paskaitas kitataučių organizacijose, aukštosiose mokyklose.

HOLLENDEN HOUSE East Sixth and Superior Cleveland, Ohio 44114 RESERVATION REQUEST Lithuanian American Council October 10 - 15, 1979 Please reserve the following circled accommodation: Number 1 Double Bed \$26 (one person) 1 Double Bed \$36 (two persons) 2 Twin Beds \$36 (two persons) 2 Double Beds (two persons) Suites Family Plan - No additional room charge for children up to 12 years of age sharing the same room with parents. If your specific request cannot be honored, reservations will be made at the next lowest available rate. Sorry...no pets. Must be received by September 22, 1979

VYKSTANTIEJI I KONGRESĄ GALI PASINAUDOTI ŠIA IŠKARPA KAMBARIO VIEŠBUTYJE REZERVAVIMUI. UŽPILDŽIUS ŠIA KORTELE PASIŪSTI VIEŠBUČIO ADRESU, KAIP NURODYTA, AR SKAMBINTI TELEFONU.

- 3. Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, turinti savo laikraštį „Dirva“ (leidžia „Vilties“ d-ja). 4. Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara, leidžianti laikraštį „Sandara“. 5. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, kuris leidžia laikraštį „Tėvynė“. 6. Lietuvių Katalikų Susivienijimas Amerikoje, turis laikraštį „Garsas“. 7. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Moterų Sąjunga, leidžianti laikraštį „Motery Dirva“. 8. Lietuvos Vyčiai, leidžiantieji žurnalą „Vyčiai“. 9. Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga. 10. Lietuvos Atgimimo Sąjūdis, leidžias „Laisvąją Lietuvą“. 11. Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga. 12. Amerikos Lietuvių Respublikonų Federacija. 13. Amerikos Lietuvių Demokratų Lyga. Kiekviena iš šių centrinių organizacijų skiria savo atstovus į Altos valdybą. Valdybos nutarimai priimami dvių trečdalių balsų dauguma, kas padeda Altai išlaikyti vieningumą. Alta garbės teismo neturi; nėra buvę nesutarimų, dėl kurių reikėtų kreiptis į garbės teismą. Kasmet nuveikti darbų peržvelgimui ir naujų veiklos planų sudarymui šaukiami Altos suvažiavimai. Kas penkeri metai šaukiami Amerikos Lietuvių Kongresai. ALTOS DARBŲ PASIKIRSTYMAS 1. Pirmininkas koordinuoja visus Altos valdybos ir komisijų darbus, atstovauja Altai, ypatingą dėmesį kreipdamas į ryšius su JAV valdžios įstaigomis ir kongresu. 2. Pirmininko pavaduotojas, pirmininko pavestas, pavaduoja jį visuose darbuose. 3. Sekretoriaus, vykdydamas Altos valdybos ir komisijų nutarimus, pirmininko pavedimus, atlieka visus reikalingus raštines darbus. 4. Politinė komisija seka JAV vyriausybės ir kongreso politiką, ypač kas liečia Lietuvos laisvinimo reikalus. Ruošia memorandumus ir kt. 5. Visuomeninė komisija stebi JAV politinių, visuomeninių, kultūrinių ir akademiųjų organizacijų veiklą, stengiasi palaikyti tinkamus ryšius, kreipdama dėmesį į organizacijų prisidėjimą prie Altos veiklos. 6. Altos skyrių komisija palaiko ryšius su skyriais ir padeda steigti naujus skyrius. Kreipia dėmesį į Altos skyrių organizavimus Vasario 16 minėjimams ir skyrių dalyvavimą metiniuose suvažiavimuose. Be to dar yra Finansų, Teisių ir statuto, Spaudos ir informacijų, Helsinkio susitarimų vykdymui stebėti, Namų administravimo ir Moterų pagalbinio vieneto komisijos. Miestuose, kur yra gausiau įsikūrusių lietuvių, veikia Altos skyriai: Bostone, Brocktone, Chicagoje, Cicero, Clevelande, Detroit, Hot Springs, Ark., Lake Apskrity, Kenoshoje, Lawrence, Mass., Lindene, N.Y., Los Angeles, Miami, New Britain, Conn., Ncv: Yorke, Omahoje, Nebr., Palm Beach, Pittsburgh, Racine, Wisc., Rochester, N.Y., Rockford, Scrantone, Pa., St. Petersburg, Fla., Waterbury, Conn., Wilkes-Barre, Pa., o kur skyrių dar nėra, ten parenkami Altos įgaliotiniai. Amerikos Lietuvių Taryba turi nuosavą būstinę 2606 W. 63rd St., Chicago, IL 60629; tel. (312) 778-6900. Amerikos Lietuvių Taryba kviečia visus lietuvius jungtis į bendrą Lietuvos laisvinimo darbą, vadovaujantis Amerikos Lietuvių 1979 metų kongreso šūkiu: „Lietuvis nepavargs kovoje už Lietuvos laisvę“.

Sandaros Imnas

V. STAGARAS M.M. J:72 Varžiai MIKAS PETRAUSKAS

BALSAS

PIANAS

1. Lie-tu-va, mūs Mo-ti-nė-lė
2. San-da-ra už Dar-bo Žmo-gų

kė-lės Skal-stu-mė-lyj sa-
to-gu, Ne-var-žyt'nieks min-

vo. San-da-ros rink-ti-niai vy-rai Glat Jos
ti. Pri-da-bo-sim, kad šia-le-lėj, Kur dar-

Lai-svė i-mas, Kad De-mo-kra-ty-
že-liai rū-tų Tei-sin-gu-mo-bū-

bel ty-rai Pri-gel-bėt au-gi-mas.
tų ga-lė Ir skria-du ne-bū-tų!

VINCAS J. ŠLIAKYS.

SANDAROS HIMNO AUTORIS. "V. Stagaras" yra jo slapyvardis. V.J. Šlekys gimė 1870 m. Marijampolės aps. Lietuvoje, buvo varpininkas, laikraštlininkas, visuomenės veikėjas, sandarietis, 1920 - 1924 m. jis buvo Sandaros redaktorium Bostone, tuo laiku parašė šį Sandaros himną.

Mikas Petrauskas, liaudies operos „Birutė“ kompozitorius Sandaros himno kompozitorius ir senų laikų Sandaros veikėjas.

Spauda — tautos stiprybė

ALGIRDAS BUDRECKAS

Lietuviai iševijoje turėtų suprasti, kad geriausias ginklas laisvei atgauti šiuo metu yra ne fizinė jėga - ginklai, bet kultūriniai ir dvasiniai turtais. Mums turi rūpėti savo tautos kėlimas dvasinėmis gėrybėmis ir vertybėmis, nes dvasinis ir kūrybinis tautos lygis greičiau prilygsta didelių tautų, negu fizinis.

Kas vertė daugelį lietuvių rizikuoti gyvybe, nešant uždraustas lietuviškas knygas, per tankiai rusų sargybos apstatytas sienas? Tėvynės meilė! Jokio atlyginimo, jokių gėrybių knygnešiams už tai nežadėta, o tik menkas mažutis žemės kampelis lietuvių kapuose. Prisiminkime, tas pats buvo ir su šauliais - savanoriais kūrėjais, kurie ryžosi stoti kovon prieš daug didesnį priešą - lenką, vokiečių, rusų... Juos visus vedė karšta tėvynės meilė, kuri jų širdyse ruseno.

Tautos tragedija yra ne jos ekonominė būklė, bet laisvės netekimas.

Nepriklausomybė buvo sunkiai iškovota, o kas sunkiai įgyta, tą reikia mylėti ir visom jėgom ginti.

JAV valstybėse mūsų tautinis išlikimas yra pačių rankose, todėl visi tuo turime rūpintis, dėti visas pastangas, kad lietuvių iševijos neužgestų, o ypač mūsų jaunosios kartos eilėse.

Jei nebūtų lietuviškų laikraščių, nebūtų mūsų organizacijų veiklos, o lietuvi-

bei reiktų skelbti mirtį. Lietuviška spauda mus ne tik informuoja, bet saugoma nutautėjimo.

Kaip vaikai gali būti gerais lietuviams, jei tėvai nesistengia patys su vaikais kalbėti lietuviškai, neskaito lietuviškų knygų ir neduoda skaityti jų savo vaikams; neišrašo lietuviškų laikraščių ir neprenata iš mažens savo vaikų skaityti lietuviškai.

Rizikuodami savo gyvybėmis knygnešiai nešė į Lietuvą iš Prūsų lietuviškas knygas. Šiandien, kai jas galima laisvai skaityti ir įsigyti, tai ju neperkame ir neskaityme. Neskaityme lietuviškų laikraščių ir jų neišsirašome. Statistika rodo, kad pats blogiausias biznesis yra iš lietuviškų knygų ir laikraščių.

Mūsų tauta yra gabi, talentinga ir darbšti. Todėl iševijoje privalome mūsų talentus puoselėti, tada neteks nusiminus dejuoti ir skųstis, kad esame maža tauta.

Žuvę knygnešiai mums nėra mirę, nes jų darbai tėvynei ir mums šventi. O šaulių savanorių kūrėjų kapai yra mūsų tautos šventovės. Turime visad prisiminti tuos mūsų garbingus vyrus ir pareikšti jiems didžią pagarbą, o tuo pačiu sustiprinti savyje pasiryžimą eiti jų pėdomis.

Visas jėgas
Lietuvos laisvinimui!

BALTIC BAKERY
Chicago, Illinois
4627 SOUTH HERMITAGE AVE Tel. LA 3-1510
2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Tel. 737-6784
Savininkas JUOZAS ANKUS

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAŽEIKA & EVANS
Laidotuvių Direktorai
6845 SO. WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
Telef.: GRovehill 6-2345-6
1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: TOWnhall 3-2108-9
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
Aikštė Automobiliams Statyti

DIEVO KARALYSTES ŽINIOS

Tęsinys 42

Ugnies simbolis labai aiškus. Čia juo parodyta galutinis sunaikinimas dabartinės saumylumo neteisingos tvarkos, po kurios ateis Kristaus Karalystės administracija, kad per ją žmonės galėtų turėti progos sugrįžti ir tarnauti tikrajam gyvajam Dievui.

Zefanijo pranašystė visai nenurodo į žodine prasme žemės sunaikinimą, nei visų ant žemės esančių žmonių sunaikinimą. 9-je eilutėje jis sako: "Nes tuomet (po ugnies) aš vėl duosiu žmonėms nesuteptą kalbą (tiesą), kad visi šauktųsi Viespaties vardo ir tarnautų Jam vieniširdžiai.

Tas aiškiai parodo, kad žmonės nebus sunaikinti, bet turės progos grįžti pas Dievą ir tarnauti Jam po to, kai simbolinė "žemė, ta neteisinga saumylinga tvarka ir visas žiaurumas, bus sunaikinta didžiojo suspaudimo metu Dievo krašte."

SKYRIUS 8. Vienintėlė Pasaulio Vil-tis.

Pilnas žmonijos atsteigimo į tobulos sveikatos, laimės ir amžinojo gyvenimo stovį, visą pasaulį - siekiančiuose Ede-miškuose namuose, yra tai Sutvertojo išreikštas tikslas, kaip parašyta Jo žodyje Biblijoj.

Protas sako mums, kad tai yra taip, kaip turi būti. Nes jei Dievas sutvėrė žemę žmogui ir žmogų žemei, juk būtų neprotinga manyti, kad jis leis priešingoms jėgoms visuomet kliudyti Jo sumanymams arba būk esą galima priversti Jį pakeisti savo nutarimą, kad išgelbėjus nors keletą iš savo žmonių, perkia-liant juos į kitą gyvenimo stovį.

Adomas galėjo gyventi amžinai ir nie-kados nemirti. Bet jis Mirties bausmę užsitraukęs ant savęs per nepaklusnumą Dievo įsakymams.

Kuomet Dievas sutvėrė žmogų ir su-teikė jam gražiuosius Edeno namus, tuo-met jam buvo duotas įsakymas "daugin-tis, veistis ir pripildyti žemę su tobu-lais žmonėmis ir paveldėti ją."

Nieko nebuvo sakyta Adamui ir Jievai apie nuėjimą į Dangų, po mirties; nes mirtis jų negardino taip ilgai iki jie-paliko paklusnūs Sutvėrėjo įstatymams.

Jie galėjo gyventi čia ant žemės ir nemirti. Jie turėjo "pripildyti žemę, o ne Dangų su savo ainią.

Pamėgink įsivaizduoti, kokios garbin-gos ir tobulos sąlygos būtų buvusios ant šios planetos, jei nuodėmė ir mirtis ne-būtų užstojusį kelią.

KAS IDOMAUJATĖS APIE TIESĄ, MES PRISIŪSIM V E L T U I K N Y G Ą - "Dievo Amžių Planas", 374 puslapių.
K r e i p k i t ė s šiuo adresu:

LITHUANIAN BIBLE STUDENTS
550 Sycamore Rd.
La Salle, Illinois, 61301

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS
(LACKAWICZ)
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6872
11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Paloe Hills, JIL 374-4410

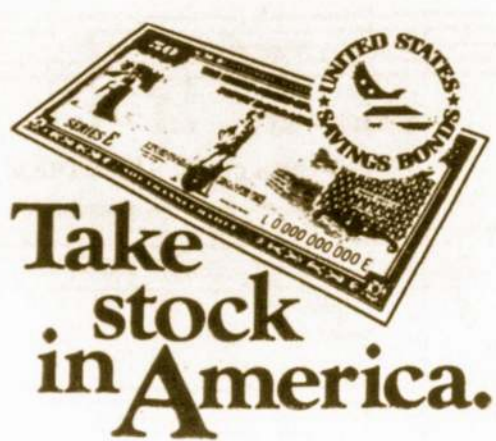
PHILLIPS - LABANAUSKAS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1009
TURIME KOPLYČIAS VISOSE MIESTO DALYSE

KAS NAUJO CHICAGOJ

ir mūsų lietuviškose apylinkėse

PREKYBOS RŪMŲ GOLFO DIENA Palos Country Club, Palos Park, Ill. Rugsėčio 15 d. (V. Noreikos nuotrauka)
Iš kairės: Chairman - Charles Macke, Vincent Samaška, trofėjų laimėtojai Vyto Shukis, Estelle Rogers, senatorius Frank Savickas, Liet. Prekybos Rūmų pirm. Teodora Kuzienė.

KVIEČIAME VISUS TAUTIEČIUS DALYVAUTI
65 metų sukakties

PAMINĖJIME IR PIKNIKE

SANDAROS
GEGUŽINĖ

Sekmadienį

Sunday
October
1979

spalio

7

Lietuvos Vyčių salėje ir darže,
2455 West 47th Street, Chicagoje

Kviečiame visus su savo artimaisiais ir draugais atvykti į Sandaros gegužinę. Savo atsilankymu paremsite ne tik Sandaros laikraštį, bet ir lietuviybės reikalus.

Pradžią 12 val.

GROS KOSTO VENCKAUS ORKESTRAS. VAIŠĖS. DAUG LAIMĖJIMŲ. ŠOKIAI. Pobūvis įvyks nors ir blogam orui esant. Rengimo komiteto pirmininkė yra Teodora Kuzienė - veikli sandarietė ir Liet. Prekybos Rūmų prezidentė.

#####

Sandaros skaitytoja ir rėmėja
ALEKSANDRA MIKLAŠEVIČIENĖ,
gvy. Marquette Pk, Chicagoje,
savo rankdarbių darbo kambarielyje.
Ponia A. Miklaševičienė jau daug kartų yra aukojusi savo vertingus rankdarbius Sandaros gegužinės "Laimės šuliniui". Jai užtai esame labai dėkingi ir linkime daug sveikatos.
(Nuotrauka I.B.)

BALFO CICERO SKYRIAUS METI - NIS NARIŲ IR AUKOTOJŲ SUSIRINKI - MAS įvyks š. m. rugsėjo 23 d. (sekmadienį). Ta proga yra rengiama ir BALFO 35-rių metų sukakties minėjimas. Minėjimo iškilmės prasidės šv. Mišiomis 10 val. 30 min. šv. Antano bažnyčioje. Giedos solistė Danute Stankaitytė ir parapijos choras, vadovaujamas muz. Skridulio. Tuojuo po pamaldų minėjimas bus tęsiamas parapijos salėje. Pagrindinę kalbą pasakys centro valdybos pirmininkė Marija Rudienė. Žodį tars direktorius Albinas Dzirvonas ir Chicagos apskrities valdybos pirmininkas Valerijonas Šimkus. Bus atžymėti skyriaus ilgamečiai darbuotojai ir aukotojai. Minėjimo iškilmėms pasibaigus, vyks metinis susirinkimas, bus ir užkandžiai. Skyriaus nariai, aukotojai ir visa Cicero visuomenė kviečiama gausiai dalyvauti.

AUKOS "SANDAROS"
SPAUDOS FONDUI

\$ 6.00 Margaret Lallas, Sun City, Ariz	\$ 3.00 Mathew Pollack, Chgo. Ill.	\$ 3.00 O. Steponaitis, Chgo. Ill.
\$ 3.00 Tomas Miglinas St. Petersburg	\$ 3.00 Frank Kvantas, Hot Springs Ark.	\$ 3.00 Mrs. P. Mesec, Waukegan, Ill.
\$ 3.00 Stella Žiogas, Joliet, Ill.	\$ 3.00 P. Lukas, Chgo. Ill.	\$ 3.00 Anna Stasiulis, Chgo. Ill.
\$ 3.00 Natalija Stiklius, Cicero, Ill.	\$ 3.00 M. Kraučūnas, Chgo. Ill.	\$ 3.00 S. Palionis, Cicero, Ill.
\$ 3.00 Joe Bersėnas, Mt. Bridges Can.	\$ 3.00 S. Dubauskas, Cicero, Ill.	
\$ 3.00 Brone Kuchinsky Mahoney, Pa.	\$ 3.00 E. Kogelis, Dolton, Ill.	
\$ 3.00 Mary Pazariski Sumava Rst. Ind.	\$ 3.00 Chas. A. Beachom, Chgo. Ill.	
\$ 3.00 Antanas Švitra, Chgo., Ill.	\$ 3.00 Fr. Mozuraitis, Chgo., Ill.	
\$ 3.00 Joseph Krasinskas Worcester, Mass.	\$ 3.00 I. Kausiene, Chgo., Ill.	
\$ 3.00 Ona Tiškiene, Worcester, Mass.	\$ 3.00 Alfonsas Gudauskas, Chgo. Ill.	
\$ 3.00 Jonas Staugas, Baltimore, Md.	\$ 3.00 Pr. Kaminskas, Chgo., Ill.	
\$ 3.00 Victoria Naujokas	\$ 3.00 Zigmąs Mikužis, Chgo., Ill.	
\$ 3.00 Frances Bumbale, Chgo, Ill.	\$ 3.00 Joseph Gribauskas, Cicero, Ill.	
\$ 3.00 J. Stanaitis, Chgo. Ill.	\$ 3.00 Teofile Vildžius, Chgo. Ill.	
\$ 3.00 Vyt. Lazauskas, Chgo. Ill.	\$ 3.00 B. Tolvais, Chgo. Ill.	

Visiems aukotojams dėkojame.
Kiti aukotojai bus paskelbti kitame Sandaros numeryje.

--- ### --- ### ---

SANDAROS 65 METŲ SUKAKTIES PROGA, atsiliepdami į laiškus pirmieji parėmė Sandarą šie skaitytojai: Jonas Šabanas, prof. J. Žilevičius, Wan Leonikas, Antanas Kalvaitis, Walter Simonaitis, Andrius Naujoks, P. Venclova, Estella Grail, John Paulius, Julia Šakauskas, Antanas Lanktus iš Lemont, Ill., Della Kirkklis, Charles A. Beacham, Anastazija Valančius, Ann Vyster iš Valparaso, Ind., Petras Bružas, Frank D. Savickas, Kazys Bielskis, John Zbrauskas, George Borchert iš Hot Springs, Ark. ir daug kitų. Visog aukos bus paskelbtos Sandaroje. Dėkui visiems.

SIEJA

TAUTINĖS, DEMOKRATINĖS MINTIES
ŽURNALAS

Prenumerata: 4 dol. metams.
NAUJAS redakcijos ir administracijos
ADRESAS:

3346 West 65th Place,
Chicago, Illinois, 60629

Redaguoja redakcinė kolegija.
Leidžia Varpininkų Leidinių Fondas.
VLF nauja valdyba: Edvardas Boreiša,
Elena Rūkienė, Titas Briškaitis.

PREKYBOS RŪMŲ GOLFO DIENA rugsėčio 15 d., 1979 m., Palos Country Club, Palos Pk, Ill. (V. Noreikos nuotrauka).
Kairėje - STANLEY BALZEKAS, SR. gale stalo.

DEŠINĖJE: Prie 9-to sustojimo vaišes paruošė BRUNO KLEMK. Buvo skanių raugintų agurkų. Gi PAULINE ŠUKIS padėjo šeiminkauti.

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 3:00 - 3:30 val. po piet.
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEmlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

CHICAGO, Illinois 60629

Office — 436-7878

VLADAS SIMAITIS, J. D.

Res. 476-5633

Registered Broker

DIAL 911 IN CHICAGO FOR
EMERGENCY POLICE, FIRE

NAUJA LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
9 val. vakare

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA.
ST. PETERSBURGE: 5:30-6.00 vakare
WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

LITHUANIA'S JEWS AND THE HOLOCAUST

DR. JUOZAS PRUNSKIS

A Jewess GITA BELKINDIENĖ (in the center) and her family saved by the Lithuanian farmers in the Alsėdziai area.

Part 2.

"The yeshivot of Lithuania attracted young men throughout Russia. They trained rabbis and religious workers for Jewish communities all over the world . . . Over the last century, the rabbis of Lithuania became known throughout the Jewish world." (Vol. 11, p. 368.)

"The Jewish educational system in Lithuania was one of the greatest accomplishments of the Jewish national movement. In 1935 it controlled approximately 200 institutions with 18,000 pupils and 635 teachers. In no other country of Diaspora was Hebrew so widely spoken and taught as in Lithuania; 70 percent of the Jewish children attended schools where Hebrew was taught, whereas only 17 percent were in Yiddish schools and 13 percent in general schools. According to the Lithuanian Statistical Yearbook for 1937, 157,527 Jews, or 98 percent of the Jewish population of the country, indicated their adherence to the Jewish nationality group." (Encyclopedia of Zionism, 1971, Vol. 2, p. 726.)

"Vilna (Vilnius) became a transit center and asylum for Jewish refugees from the vicinity during World War I." (Enc. Jud., Vol. 16, p. 147.)

"The idea of Jewish national revival had deep roots in Lithuania . . . Lithuanian Jews were among the first to propagate the idea of a return to the land of Israel.

"The establishment of an independent Lithuanian Republic (1918) opened a new chapter in the history of Lithuanian Jewry in which Zionist movement played a dominant part . . . The Lithuanian Government established a Ministry for Jewish Affairs . . . Jewish economic life was rebuilt, and cultural life was developed on Jewish national lines . . . In 1918 three Zionists joined the first Cabinet of the Lithuanian Republic: Dr. Jacob Vigodsky, as Minister of Jewish Affairs; Dr. Shimshon Rosenbaum, as Deputy Minister for Foreign Affairs; and Dr. Nahman Rachmilevitz, as Deputy Minister for Trade and Industry. When the Lithuanian Government moved its seat to

Kaunas, Dr. Max Soloveitchik replaced (1919) Dr. Vigodsky as Minister for Jewish Affairs." (Encyclopedia of Zionism, Vol. 2, p. 725-726.)

Jewish people cherished their freedom under Lithuanian rule. Therefore, goodly numbers of young Jews volunteered for the Lithuanian army and took part in the wars for independence.

Jewish author Israel Cohen, in his book "Vilna" (Vilnius) (p. 474-475), states about the situation in 1940 after Vilnius was returned to Lithuania: "The attitude of the Lithuanian government itself, however, was one of gratifying tolerance. It issued a manifesto in Yiddish to the Jews of Vilna (Vilnius), guaranteeing them equality of rights. It approved the appointment of a Jewish vice-mayor. It permitted 'Wilnaer Tageblatt' and two other Jewish papers to resume publication. Four streets in the city were renamed in honor of the popular Jewish writers, Mendele Mocher Serofim, Perez, Dick and the distinguished Jewish communal worker, Dr. Shabad. The Lithuanian minister in Moscow was instructed to secure the assent of the Soviet authorities for repatriation of a number of prominent Jews of Vilna (Vilnius) who had been deported to Russia."

The same author also asserts: "Under the rule of Lithuania the people breathed more freely and the Jews enjoyed a feeling of comparative relief they had not known before."

The code of the Lithuanian Civil Law under article 63 contained a rule giving the Jewish communities the right to impose taxes on Jews for the support of Jewish activities.

Cultural Autonomy

But especially, Jews enjoyed cultural autonomy in independent Lithuania. In this regard we have an impressive statement in the Jewish Encyclopedia Judaica (Vol. 11, p. 381): "The educational system set up in independent Lithuania was one of the most important achievements of the Jewish national autonomy. Teachers in the

Jewish elementary schools who had teaching certificates approved by the ministry of education received their salaries from state funds in common with non-Jewish teachers in the general state schools. The running expenses of the schools were met by city government institutions."

"[The number of Hebrew and Yiddish schools in Lithuania reached 108 in 1936, with 13,607 pupils and 329 teachers. There were, in addition, Heberew and Yiddish kindergartens. In the school year 1935/36 there were 60 secondary schools, of which 28 were state schools and 32 private. Among the latter there were 14 Jewish secondary schools. Jewish pupils in the Jewish and non-Jewish secondary schools amounted to 18.9% of the total school attendance." And that was in the period when Jews made up less than 8% of the population of Lithuania.

How strong Jews were in the economic life of Lithuania can be judged from the fact that when Soviet rule was overimposed on Lithuania "A total of 986 industrial enterprises were nationalized, of which about 560 (57%) belonged to Jews; of 1,593 commercial firms nationalized no less than 1,320 (83%) were owned by Jews." (Enc. Judaica, Vol. 11, p. 385.)

As Encyclopedia Lituanica (Vol. 2, p. 525) states: "Jews in Lithuania were disproportionately strong in the most profitable occupations: "The Jews owned 77% (over ten times their quota) of the country's commerce, 22% of its industry, and 18% of its communication and transportation lines. From 35 to 43% of the country's physicians and over 50% of its lawyers were Jews. Located in the urban centers, Jewish businesses dominated the face of the country's cities and towns."

Lithuanians later educated more qualified persons among themselves and increased their percentages in the fields mentioned above.

Jews in independent Lithuania had complete freedom to develop their organized activities and between 1918 and 1927 only there were 141 Jewish social, charitable, athletic, cultural, literary, theatrical, artistic, religious and other organizations and clubs which were of-

ficially registered in the Government newspaper "Vyriausybės Žinios" (The Government Record).

Lithuanians, when they were free to express themselves in their own land, respected the rights of the Jewish minority, and Jewish cultural autonomy and religious freedom was flourishing. Even the prime minister of Israel—Menachem Begin, who himself was in Lithuania, in his book "White Nights" (published in 1977 by Harper Row, New York), p. 9 writes about the capital of Lithuania-Vilnius, that it was called by Jews "the Jerusalem of Lithuania." And Israel Cohen in his book "Vilna", p. 479, strongly expresses his desire: "Will the glorious traditions of the 'Jerusalem of Lithuania' ever be renewed."

Lithuanian Jews, residing among Lithuanians, had a bright opportunity to live according to their traditions and develop their own cultural life. Eloquent proof of this could be the fact that Vilnius, the capital of Lithuania, is called by Jews the Jerusalem of Lithuania. Jewish author Leyzer Ran in 1974 even published a book, "Jerusalem of Lithuania" (printed by the Laureate Press, Egg Harbor City, N. Y.) This book contains ample documents and pictures witnessing the outstanding Jewish achievements in Vilnius. The author states, that Jewish life in Vilnius was autonomous and that the Jews there "attained such unprecedented heights that the Vilna Jewish community was crowned by Jewish communities the world over as the Jerusalem of Lithuania" (p. XVIII). Another author—Prof. Abraham Joshua Heschel states in the same book, that "Vilna was the largest Jewish printing and publishing center in the world" (p. XX).

To Be Continued

LITUANUS

6621 S. TROY ST.

CHICAGO, ILLINOIS 60629

LITUANUS Quarterly Journal of Arts and Sciences, the only ENGLISH language publication, represents the free-world viewpoint on the Lithuanian question.

Clearing Lithuania's record

The Lithuanian-American community—parts of it, at least—has been stung by charges against a very small handful of its members who, three decades after the fact, have been identified as collaborators of the Nazis in their genocidal crimes of World War II.

So much so that the Lithuanian American Council, headquartered on Chicago's Southwest Side, has published a white paper—"Lithuania's Jews and the Holocaust."

It documents the fact that, with few exceptions, the Lithuanian nation stood foursquare against the Nazis during their occupation. Scores of Lithuanian individuals rescued Lithuanian Jews and, at great peril and self-sacrifice, hid them and helped them escape from the monstrous atrocities of the Holocaust.

The booklet, exhaustively researched from

Jewish and other sources and written by the Rev. Dr. Juozas Prunskis, is persuasive—where persuasion might be necessary. Menachem Begin, no less, writing of the free era between world wars, described the capital, Vilnius, as "the Jerusalem of Lithuania." And the text is crammed with testimonials from Jews who, but for the heroism of non-Jewish Lithuanians, would have been ashes in the death camps.

Other Chicagoans who know those of Lithuanian heritage living among them hardly need persuasion. They are among our best—law-abiding and hard-working. Nor do we, who have contributed in exposing individual war criminals in illegal refuge here. Tyrants (Russians in postwar years) helped shape the Lithuanian people into zealous champions of freedom—in their country and ours.

Chicago Sun-Times, Monday, September 10, 1979

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdiena 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6455 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVJŲ KAILININKA CHICAGO'JE

Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

3333 So. Halsted St. Chicago, Ill. 60608.
Telef. 254-3320.
2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629.
Telef. WA 5-2737.

Įvairių prekių pasirinkimas:
automobiliai, Motociklai, šaldytuvai,
maistas, doleriniai Certifikatai.
V. VALENTINAS

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorei p. Editai Rimkieniui, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS paremimą būsime labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje. Jei jūsų adresas pasikeitęs, tai prašome pranešti mums ir seną ir naują adresą.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 7 dol.

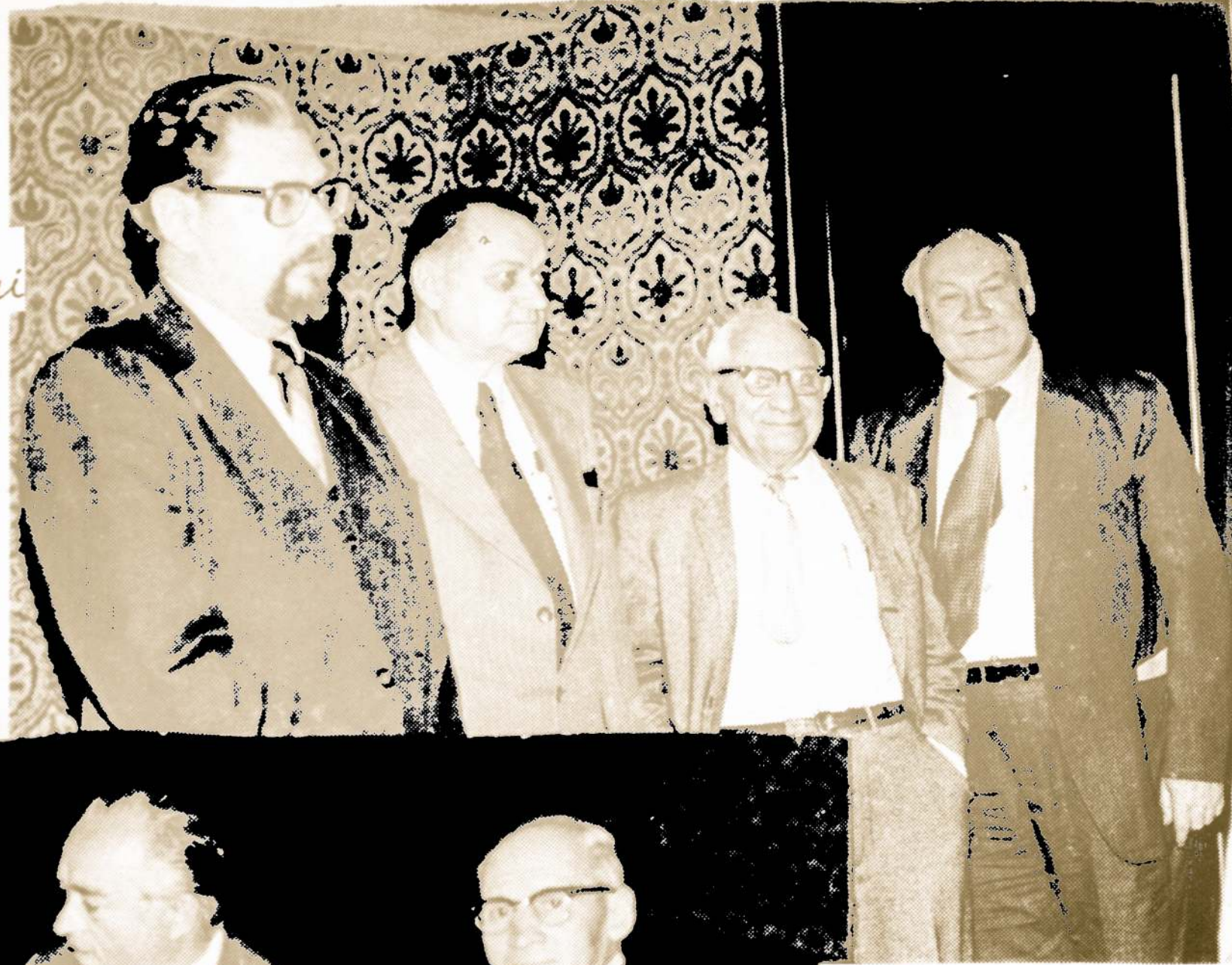
Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.
Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS;.....

VIENINGAS SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE SEIMAS CLEVELANDE

Dar keli vaizdeliai iš SLA SEIMO, įvykusio birželio 30 - liepos 3 d.d. Clevelande, Ohio.

Seimo rengimo komiteto pirm. J. Stempuzis [viduryje] su delegatais: Ed. Sulaičiu ir A. Andriulioniu iš Brookline, MA.

Viršuje: iš k. i. d. SLA nariai - spaudos atstovai - Dr. Alg. Budreckis, Inž. G. J. Lazauskas, Vyt. Širvydas ir Jonas Valaitis. (Tėvynės, Sandaros, Vienybės redaktoriai.)

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

- 3.00 Antanas Lingis, Melrose Pt.
- 3.00 Dr. P. Budrys, Chgo. Ill.
- 3.00 Anna Vepther, Valparaiso, Ind.
- 3.00 G. Prusis, Calumet City, Ill.
- 3.00 A. Petrauskas, Oak Lawn, Ill.
- 3.00 Liudas Krolis, Chgo. Ill.
- 3.00 Stasė Palekas, Chgo., Ill.
- 3.00 Antanas Mačionis St. Petersburg
- \$ 3.00 A. J. Masgers, Chgo., Ill.
- \$ 3.00 Ellen Sapięga, Carlisle, Mass.
- \$ 3.00 Edward Mankus, Chgo., Ill.
- \$ 2.00 V. L. Kazūnas, Hartford, Conn.
- \$ 1.00 V. Lukas, Newark, N. J.
- \$ 1.00 Alex Blinstrubas, Summit, Ill.
- \$ 1.00 Malvina Geske, Chgo. Ill.

NAUJI LEIDINIAI

SKAMBANTIS LAIKAS

Tai Felikso Breimerio 70 pusl. ei - lėraščių rinkinys. Pirmoji laida išleista 1932 m. Lietuvoje. Antroje laidoje sudėti ir naujesni autoriaus kūriniai.

Feliksas Breimeris Lietuvoje buvo išvertęs Šekspyro "Makbeta" ir Silerio "Marija Stiuart". Abu šie veikalai buvo po 5 veiksmus ir vaidinami Kauno ir Šiaulių valstybiniuose teatruose. Be to, autorius buvo parašęs 4 veikalus, kurie liko Lietuvoje.

Knygutė suskirstyta į keturius skyrius: Lenktynės ir šypsėnos, Gyvenimo bangose, Veidų Lietuvą ir eileraščiai svetimomis kalbomis - vokiečių ir lotynų.

Knygutėje randame ir Lietuvos artileristų himną, kuriam muziką parašė Kl. Griauzdė. Lietuvos kariuomenėje šis himnas buvo plačiai paplitęs ne vien artilerijos daliniuose.

Knygutėje 14 pusl. užima istorinė poema "Vytauto Sūnūs", kurią būtų galima vaidinti Tautos Šventės parengimuose. Knygutė už 3 dol. gaunama pas autorių: 7023 So. Maplewood, Chicago, Ill. 60629

S. Paulauskas

SANDAROS PIKNIKAS

SPALIO 7 DIENA

Sunday, October 7

October 1979						
S	M	T	W	T	F	S
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Lietuvos Vyčių salėje
2455 West 47th Street.

Gros KOSTO V ENCKAUS orkestras.

PASKUTINIS PASIMATYMAS SU MYLIMA SESUTE

Kai paskutinį kartą Tave mačiau, Keliaujant šio gyvenimo keliu, Tu buvai skausmo rūbu apsisiautęs, Tavo šypsenoj blizgėjo saulė.

Tavo plaukuose buvo deimantų blizgesys, Jis užbūrė savo žavesiu, Tik Tu iškeliavai tolyn ir tolyn... Su savo gliuoju skausmu.

Tavo švelni šypsena lydėjo mane, Norėjau dar kartą ją išvysti. Širdį sukaustė rudenio šalna, Daugiau ir neteko Tavęs matyti.

Vakaro Daina

* TU, TĒVYNĖ *

Tu, tėvyne, esi turtinga, Per tave Nemunas, Neris teka, Savo vardu esi garbinga, Ir miškai lyg rūtos žaliuoja.

Tu, tėvyne, esi gražiausia, Tavo laukai apsėta ramunių žiedais, Tavo upeliuos akmenėliai kalba, Tavo vaivorykštė, lyg trispalvė vėliava.

O šalis tu, tėvyne, didinga, O šalis, tavo dangaus mėlynė, Tavo žemėj apstatyti miestai. Gal kada sugrįšiu pas tave amžinai.

Irena Petrauskienė

LIETUVIŲ TAUTINĖSE KAPINĖSE parduodami trys lotai (vienoje vietoje) prieinama kaina. Skambinti šiuo telefonu: (312) 476 - 7548.

FOR SALE 3 Adjoining Lots, Lithuanian National Cemetery, Reasonable Price. Phone (312) 476 - 7548.

T M D TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS KAMPĖLIS

Istoriniai Padavimai

DR. JONAS BALYS

Grapienė Ragana Gina Rygą nuo Rusų

Girdėjau iš žmonių, kad Rygos mieste yra sena pilis. Kada rusų kariuomenė norėjo paimti Rygą, tai visos kulkos grįždavo atgal prie rusų ir nukaudavo kareivius. Pilies bokšte stovėjo grapienė ragana ir mosikavo rankomis, kada rusai į miestą šaudė. Todėl rusai Rygos miesto negalėjo paimti. Bet rusų kariuomenėje atsirado toks senas kareivis, kuris apsiėmė tą ragana nušauti. Jis sakęs generolui, kad ragana nušaus, bet ir pats turės mirti. Prašęs generolo, kad toje vietoje, kur bus jo galva, rusai pastatytų cerkvę. Generolas pažadėjo jo prašymą išpildyti. Tada senas kareivis nuėmė nuo savo kaklo kryžių, jį sulankstė ir juo užtaisė šautuvą vieton kulkos. Kada jis prisitartinio prie pilies bokšto, grapienė ragana nujautė savo mirtį ir prašė kareivio, kad jis jai leistų pusę valandos gyventi ir nušautų. Ragana žinojo, kad neužilgo turėjo atsikristi ant šluotos jos antroji sesuo, dar didesnė burtininkė. Bet kareivis jai neleido gyventi ir iššovė. Grapienė negyva nukrito iš bokšto ant žemės ir tuo pačiu metu mirė kareivis. Rusai greit paėmė Rygą ir toje vietoje, kur buvo kareivio galva, jie pastatė cerkvę. Toji cerkvė ir dabar stovi.

Ignas Cibulskis, 74 m. a., Cibulynės k., Imbrado v. Užr. Aleks. Urbonas, 1937. LTA 1048(124).

Platelių Ežero Karalienė

Seniai, labai seniai Platelių ežero Pilies saloje gyveno apsėsta karalienė. Ten ji turėjo labai gražius rūmus. Žmonės jos nekęsdavo, bijodavo ir norėdavo ją kaip nors nužudyti. Dažnai į ją šaudydavo, bet tas jai nieko nepakenkdavo: ji buvo apsirovusi geležinėmis pirštinėmis ir gaudydavo kulkas, sulaukydavo net armotos kulka. Velnio apsėsta karalienė jodinėdavo į krantą su balta kumele, kurios taip pat negalėdavo nušauti. Vieną kartą žmonės sugalvojo padaryti iš druskos kulka. Su

ta kulka šovė iš armotos į kumelę, pataikė jai į kaktą ir užmušė. Kumelė nuskendo, o su kumele kartu ir karalienė. Tą ežero kraštą, kur kumelė nuskendo, žmonės pavadino Arkliakakte.

S. Račkauskas, Medininkų k., Platelių v. Užr. M. Stonys, 1935. LTA 990(19).

Karalienės Bonos Dvarai

Pasakojama, kad ten ("Senovės" vardu vadinamoj vietoj) gyvenusi karalienė, kurią visai vadina: Bona, Katryna ir Mikalda. Sakoma, kad jos buvęs didelis dvaras, aprėpęs visus pamerkius. Apie ją visokių yra pasakojimų. Sakoma, kad jos rūmai buvo Pamerky, Kriauniškėse, kur "geležį varė", Amarnoj ir pas Šamalnaitį. Ji norėjusi sujungti Merkinę su Vilniumi. Yra dar pasakojama, kad toji karalienė, užėjus rusams, nenorėjusi rusų valdžioje gyventi — pasikinkiusi ketvertą arklių ir išvažiavusi. Nuvažiavo į Dusios ežerą ir užduso, — užtat ir vadinasi tas ežeras Dusia. Žmonėse yra ir toks pasakojimas, kad toji karalienė labai mėgusi menkių kepenas, ji net pravalgiusi visą dvarą.

Mardasavo II k., Morkinės v. Užr. M. Matukonytė, 1935. LŽV 979 (Plg. Nr. 39, 53).

(Ištrauka iš dr. Jono Balio knygos "Istoriniai padavimai", išleistas Lietuvių Katalikų Spaudos Draugijos 1949 metais, Chicagoje.)

BALZEKAS MOTOR SALES

4030 South Archer Avenue
Chicago, Ill.

Since 1933

CHICAGO'S OLDEST

CHRYSLER-PLYMOUTH DEALER PHONE: 847-1515

PASSBOOK SAVINGS...
the best way to save regularly!
5 1/4% year

see us for **HOME financing.**
AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7747
HOURS: Mon. Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame jums už mums parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti jums naudingi ir pteityje

Sąskaitos apdraustos iki \$40,000.00

FRANK ZOGAS President

MIDLAND SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone: 254-4470
Ir 8929 So Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455
Tel 598 9100

5 1/4% paid quarterly 4 Year Savings Certificates Minimum \$5,000

7 1/2% All accounts compounded daily — Passbook Savings